

ner jene Schüler der Obergymnasien, Oberrealschulen und Hochschulen, welche ganz oder zur Hälfte vom Schul- bzw. Collegiende befreet sind, zum alleinigen Zwecke des Schulbesuches auf Grund von je für ein Schuljahr geltenden Legitimationen. Letztere sind zum Preise von 2 Kreuzern per Stück von den k. k. Bahnbetriebsämtern und Stationen zu beziehen. Sie enthalten den Namen des Besitzers, die Angabe dessen Wohnortes, sowie des Ortes der Schule, die Bezeichnung der zu benutzenden Strecke und Wagenklasse, ferner die von der betreffenden Schuldirection zu gebende Bestätigung des Schulbesuches; des Domizils, und der Schulgeldbefreiung des Schülers. Die Ausfertigung der Legitimation obliegt deren Inhabern

oder den Angehörigen derselben. Die Legitimation muss von der k. k. Eisenbahnbetriebs-Direction in deren Bereich die zu benützende Strecke gelegen ist, vidiert sein und ist dem Zugspersonale vorzuweisen. Die Einholung dieser Vidierung kann auch im Wege der Station erfolgen. Diese Legitimationen werden nur für Strecken bis zu 50 km Entfernung ausgegeben.

Die neuen Bestimmungen sind auf die vor dem 1. November d. J. für das Schuljahr 1892/93 ausgegebenen Schülerlegitimationen nicht rückwirkend und werden daher letztere erst nach Ablauf ihrer Gültigkeit eingezogen werden.

K. k. Landesschulrath für Krain.

Laibach, am 27. October 1892.

A. Schemerl m. p.

Književnost.

Knjige družbe sv. Mohorja. (Konec.) 6. Koledar za navadno leto 1893. Str. 160+96. Ima razven navadne koledarske vsebine in imenika družbenikov naslednje spise: Njega Svetosti Leonu XIII. v proslavo petdesetletnice škofovanja. (1843—1893). Zložil Mih. Opekar. Kristof Kolomb. V spomin 400letnice odkritja Amerike spisal J. V. Smerák maščevanje. Podkorenčan. Kako sem prvič potoval na Dunaj in Dunajsko mesto. (S podobami.) Spisal Ivan Navratil. Zlati orehi. Pravljica. Spisal J. Fr. Radinski. Beračeva tožba. A Medved. Kardinal Mielčislav Ledochovski ali „Rdeči papež“ — Slovan. Spisal dr. Anton Medved v Rimu. K slovanskima razstavama na sever in jug. (S podobami.) Potopisne črtice. Spisal Janko Barle. Bog ne zapušča sirot. Povest. Spisal Ivan Steklesa. Bonaventura Suhač, šolska sestra in slovenska pesnica. Življenjepi. Spisal M. S. Razgled po katoliških misijonih. Spisal kanonik dr. Ivan Križanič. Solnčnica — prekoristna rastlina. M. Čilenšek. Kako pokončavati drevesne ušice. Fr. Praprotnik. Ali se naj sadije merilitehta pri prodaji? Fr. Praprotnik. Črtice o zadnjiljudski šteti. Slovenske posojilnice l. 1891. Spisal sol. ravnatelj J. Lapajne. Razgled po svetu. Sestavil urednik F. Haderlap. Torba za smeh in kratek čas.

Preveč bi bilo govoriti o vsakem spisu posebej. Pripovednih spisov je v lanskim knjigah nekoliko

manj, ker so razni spominski spisi pobrali preveč prostora. Družbenikov je bilo 57.703. To ogromno število svedoči dovolj, da je družba dobra in na pravi poti in vsak Slovenec želi, da bi se še bolj razvila in utrdila. Podpirati družbo je narodna dolžnost vsakega Slovenca.

F. J.

Šaljivi Jaka ali zbirka najboljših kratkočasnic za slovensko mladino. Nabral in priredil Anton Kosi, učitelj. I. zvezek. V Ljubljani. Izdal in založil Janez Giontini. 1892. Str. 79. Cena 20 kr. — »Veselo krajša čas in daljša življenje« je geslo knjižice. Berilo je dobro izbrano. Nekatere šale so prav izvrstne in izvajajo mladim čitateljem izvestno mnogo smeha. Knjiga je brez večih jezikovnih pomot in tudi tisk je čist. Videti je, da pisatelj v jeziku dobro napreduje. Opomnim le, da se je mati nekoliko zmotila, ker je trdila, da je po Kristusovi smrti preteklo že 1891 let. Knjižica se priporoča.

Slovensko-nemški slovar Wolfv. Uredil M. Pletersnik, Tiskala Katoliška tiskarna. — Tega velikega slovarja, ki izide v šestih delih, je izšel te dni I. sešitek in se že dobiva po knjigarnah. Obseja slovenske besede od A — cerò vje. Po naši lajski sodbi je urejen izvrstno, da ustreza znanstvenim in praktičnim potrebam. Iz njega se lahko nauči mnogo. Želeti je le, da bi se naročilo mnogo učiteljev to knjigo. Koristi jim veliko več kakor dragi nemški »konversations-lexikoni«, s katerimi so se začeli v novejšem času nekateri učitelji zalagati, ki so jim pa brez vsake koristi in le

»parada« v omari za knjige. Tiskarna je izvršila svoje delo prav izvrstno. Cena za sešitek je 50 kr.

Anton Janežičev slovensko-nemški slovar.

Tretji natis. Predelal in pomnožil France Hubad, c. kr. gimn. profesor. V Celovci 1893. Tiskala in založila tiskarna družbe sv. Mohorja. Str. 900. Cena mehko vezanemu iztisu 3 gld., trdo v polusnji vezanemu iztisu 3 gld. 50 kr. Po pošti 15. kr. več. — Kdor si ne more omisliti večjega Wolf-Pleteršnikovega slovarja, opomore si lahko s tem. Ž njim je jako ustrezno srednješolcem, kateri morajo čisto iz slovenščine v nemščino prestavljati in so se doslej mučili s slabimi, nedostatnimi slovarji in besednjaki.

Popotnikov koledar za slovenske učitelje 1893.

VII. leto. Sestavil in naložil Mihael J. Nerat, nadučitelj in urednik Popotnikov v Mariboru. Maribor. Tisk tiskarne sv. Cirila. Cena v platno vezanemu 1 gld. 25 kr., v usnji 1 gld. 60 kr. — Urejen je takó kakor prejšnja leta. Spopolnjen je s tem, da je pri vsakem meseci naznanjenih nekaj imenitnih mož slovenskih in tudi drugih, kdaj so bili rojeni ali kdaj so umrli. Z nekrologom se spominja umrlega učitelja Franciška Ser. Jamsek-a. (S podobo.) Iz statistike ima glavne statistične date avstrijskih dežel in pa mesta in trge na Slovenskem s številom stanovništva. Učiteljsvo slovensko je pač tedi zavedno, da podpira založnika in izdajatelja tudi brez — reklame. Škodilo bi pa izdajatelju gotovo ne, ako bi izdal koledar vselej v začetku šolskega leta, ker bi ga mnogi učitelji porabili za beležnico.

Oklic! V prošlih treh vekih se je rodilo narodu našemu lepo število znamenitih mož, ki so vsestransko delovali na širnem polju kulturnem, toda žal, pozabljeni so danes skoro do cela. Večina teh slovenskih veljakov, tako duhovnikov kakor posvetnjakov, ki imajo za splošno omiko ogromnih zaslug, ne pozamo danes niti po imeni, kaj še po njih delovanji! Da se imena vsaj nekaterih teh veljakov otmó popolni pozabnosti, nameravata podpisana izdati životopise sto ali celo več znamenitih taci rojakov, ter imata v to svrhu nabranega precej in obširnega gradiva. Delo, ki bi izhajalo v nedoločenih rokih, v zvezkih, 4 tiskane pole obsezajočih, — prvi nekako o velikej noči, — dičile bi tudi pojedine slike. Cena zvezku, ki bi bila plačati precej po sprejemu prvega in vsacega sledečega snopiča, bila bi s poštnino vred 35 kr. Delo izide le, ako se javi vsaj toliko naročnikov, da se pokrijejo tiskovni stroški. Zatorej najljubneje pozivlja razumnistvo slovensko in knjižnice župnijske, šolske in učiteljske, da se izvole v obilnem številu naročiti na to delo, ter javiti se v to z dopisnico pod naslovom: Francisek Podkrajšek, pošta Sava (Dol.).

Fridolin Kacitž.

Francisek Podkrajšek.

Opomnja uredništva. Jako hvalevredno je to podjetje osobito za ljudsko šolo in šolnike. Učni črteži določujejo, da se ima šolska mladina tudi seznaniti z možmi, ki imajo za kulturni razvoj naroda kaj zasluge. Učitelj je navadno v zadregi, kje dobiti

podatke o takih možih. Mnogo je opisanih v raznih knjigah. Ali vestni učitelj je deloma s svojim stanovskim poslom preobložen, deloma pa mu pri nizkih doneskih ne dostaje sredstev in knjig, iz katerih bi zajemal podatke. Torej se to delo posebno priporoča šolskim vodstvom in knjižnicam, ki naj se pridno naračujejo.

Potrjena šolska knjiga. Visoko c. kr. ministertvo za uk in bogočastje je glasom razpisa z dne 11. grudna 1892, šte. 27.212 dovolilo, da se sme za meščanske šole odobrena učna knjiga „Ivan Vrhovec: Zgodovinske povesti za meščanske šole“ I. del; založili Blaznikovi nasledniki v Ljubljani 1892. (cena vezanemu izvodu 50 kr.) od šolskega leta 1893/4. pričeni uvesti kot učna knjiga pri zgodovinskem pouku v VI. razredu mestnih deklških osemrazrednic: pri sv. Jakupu in vnanje uršulinske šole. S tem je storjen prvi korak k dolgo zaželenemu slovenskemu poučevanju v višjih razredih tukajšnjih deklških osemrazrednic.

Kratek nauk o glashi, spisal Anton Nedvéd, v Ljubljani, 1893, založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg, cena 15 kr., po pošti 17 kr. — Na 30 straneh podaja ta knjižica glavne pojme o glashi in o notah. Dobro bode služila mladini, katera se uči že po notah peti in pevcem in pevkom manjših pevskih zborov. — V isti zalogi izide v kratkem: A. Nedvéd „Vaje v petji“ in A. Nedvéd „Početni nauk o petji“.

Missa pro defunctis ad IV. voces inaequales aut una voce cum organo autore P. Ang. Hribar. Znani spretni in neutrudljivi skladatelj nam zopet podaja zelo primerno kompozicijo t. j. speve pri slovesni črni maši. Ker je ta gospod za pravilno izvrševanje cecilijanske ideje že mnogo storil in se njegove skladbe po božjih hramih kaj rade prepevajo, mi ni treba posamezno ocenjevati njegovo najnovejše napredno delo, dovolj je če rečem, vsakemu, kdor si ho to skladbo za borih 50 kr. omislil, mu bo vsestransko tudi pri manj izvežbanih zborih vgalala. Sezite torej prav pridno po tej lepi skladbi. S tem bodete večjemu skladatelju pripomogli, da bo mogel nepretrgano z njemu navadno vnetostjo še v bodoče delovati.

L. Belar.

„Posla z Budče“, paedagogického tydenníku vydávaného firmou J. Otto v Praze, vyšlo právě číslo 5. s následujícím obsahem: Podobizna k článku: Filip Stanislav Kodim. — Některé stránky školní kázně. — Enketa pro upravení služného učitelstva. (Pokračování.) — Věstník spolkový. — Zprávy. — Dopisy. — Kritika. — Literární oznamovatel.

„Posel z Budče“ izhaja vsak teden na 16 straneh s prilogo in stoji za celo leto s poštnino 3 gld.

Prošnja do čast. prejemnikov „Zabavne knjižice za slov. mladino“. P. n. naročnikom svoje mladinske knjižice sem bil o svojem času na ovojnem listu II. zvezka obljubil, da hočem izdati III. zvezek „Zab. knjižice“ — ako ne bode kakih ovir — meseca prosinca 1893. Ker sem pa našel sedaj o

novem letu pri pregledovanju svojih beležk še prav mnogo mnogo zaostaline, ne upam si pri najboljši volji že sedaj s III. zvezkom na svetlo, in to tembolj, ker se mi je do sedaj s poslano naročilno še le polovica tiskarskih stroškov povrnila. Z ozirom na to obračam se na tem mestu do vseh p. n. prejemnikov, ki še za doposlane jim knjižice dotičnih zneskov niso poravnali, da to prav kmalu storiti izvolé, da mi bode potem mogoče že skoraj izdati obljubljeni snopič. — Tudi na »Narodnih legendah« je še precej

zaostankov, in baš to je vzrok, da še dosedaj s IV. zvezkom — ki je v rokopisu že davno dovršen — nisem mogel na svetlo. Ako kdo knjižic ne mara, lahko mi jih vrne pod istim ovitkom, pod katerim jih je prejel. Onih p. n. naročnikov zlasti pa krajinah šolskih svetov, ki so mi pisмено naznanili čas, kedar račune poravnajo, ta prošnja ne zadeva.

V Središču, dné 20. prosinca 1893.

Anton Kosi, učitelj,

izdavalci in uredniki »Zabavne knjižice za slov. mladino«.

L i s t e k.

Piše: R. P.

Kakor gobe po dežji začele so se množiti slovenske knjige in knjižice. Preobširno bi bilo, ako bi hoteli motriti vse; opozarjam le na del velikega slovstvenega polja, ki je učitelju-domoljubu skoro najvažnejši; opozarjam na novejšo slovstvene plodove namenjene naši mladini. Število teh kaže lep naraščaj. Prepuščam sestavo pregleda marljivejši roki, a meni teži dušo nekaj drugega.

Zemljani imamo navado, da izražamo o stvari, katero smo si ogledali, svoje mišljenje. Isto je v književnosti. Komaj je dotiskan nov duševni proizvod, že ga skrbno prehira sodnik-ocenjevalec, ki priobči, da bi tudi drugi poznali dotično delo, svojo obsodbo-oceno v kakem časopisu.

Dobra in pravična ocena je koristna: ona nagradi marljivega pisatelja z zasluženim pohvalo, vspodbuja ga k pazljivejšemu delovanju, dobri knjigi je potrebno priporočilo, a slabi knjigi prepotrebna zavora, ki jej brani, da se ne razširi med narod. Žalibog ocenjujejo mnogi, ki ne poznajo namena ocene, ki mislijo, da naj ocena samo hvali in priporoča. Taki kritiki so razvabili pisatelje, da se ne trudijo, kakor bi bilo treba, kajti pohvalo žanjejo za vsak spis; a v književnosti se poraja mnogo, pa — piškavih plodov.

Oglejmo si vzorec navadne ocene:

Začne se z naslovom knjige, imenom pisatelja in založnika. Dalje nekako sledi: Zopet imamo priložnost javljati občinstvu lep napredek na slovstvenem polju. Marljivi pisatelj L. L. nam je podal knjižico s prav izbranim berilom. Jezik je čist in lahkomumljiv; ogibati bi se bilo sledečim malenkostim — — —. Sicer pa moramo knjižico najtopleje priporočati. Stoji s poštino vred — kr.

Res mično! le hitro dopisnico ali pošto nakaznico v roke, pa naročimo! Kadar berem tako oceno, se spominjam nekega moža, ki je navadno tržne dni prodajal v Ljubljani pred gimnazijo. Ponujal je po čudno nizki ceni samo »extrafein« blago, a vsak se je kesal, kdor je je kupil.

Gorje pa kritiku, ki bi se drznil objaviti strogo oceno brez hladčega obliza — laskavega priporočila.

Takoj se oglasi pisatelj in v svojem odgovoru, katerega je mogoče dalje in skrbneje premišljeval nego izdano delo, neusmiljeno okreca poredneža.

Znan nam je pokojni Fr. Levstik. Bil je strog in neizprosno ocenjevalec in čistitelj naše književnosti. In kako plačilo je žel za svoje nevenljive zasluge? Natančen njegov životopis nam o tem prav mnogo pripoveduje. Čemu mu je sedaj vse slavljenje, da čemu so mu najlepši spomeniki, ko so mu življenje grenili njegovi lastni rojaki s tem, da mu niso privoščili niti trdo prisluženega kruha, da so ga v delovanji ovirali ter ga spravili v prezgodnji grob in vse to zaradi tega, ker je odkritosrčno in neustrašeno odkrival v korist narodu napake nekaterih pisateljev in narodovih voditeljev. Toda čemu se oziramo v preteklost, saj nam nudi sedanjost skoro jednake primere.

Izšla je knjižica »Cvetina Borogradska«, in g. tovariš F. J. jo je ocenil strogo, a pravično. Takoj se oglasi, kakor je razvidno iz listnice »U. T. št. 23. I. 1892. — pisatelj »č. g. H. M. v P.«, češ, kako se predrzne nevesč »praeparand« na književnem polju skušenega moža — ki se pa vkljub temu ne ogiblje napak — brez priporočila ocenjevati. Čast Vam, g. urednik, da je šlo omenjeno hudovanje v — koš.

In peresni prepir, katerega smo čitali v sklepnih št. »U. T.« pret. l., dirnal je mene in gotovo še marsikoga zelo neprijetno, dasi je bil osoljen z »lepimi« dovtipi. Zlasti umešavanje osebnih stvari v izključno znanstveno razpravo dajalo je vsemu res »kolegi-jalno« lice!

Oprosti mi dragi čitatelj, da sva po dolgem uvodu šele sedaj prišla do prave razprave, v kateri hočem nekatere splošne hibe mladinskih spisov in nedostatke ocene osvetliti. V to moram porabiti konkreten slučaj.

Davno je že, kar je izšlo iz laščine prevedeno delo »Srce«. Brali smo o njem slične ocene, kakršna je gori povedana. Zelo nerad omenjam ravno ta slučaj, kajti spisala je delo v našem jeziku gospica, in znamo, kako redke so med nežnim spolom osebe, ki bi svoje duševne zmožnosti pisмено izražati hotele, znamo,